

**UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE SOCIALE ȘI ALE EDUCAȚIEI**

**Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 37.048.4:37.015.3(0.43)**

SAVVA MARIANNA

**FUNDAMENTE PSIHOPEDAGOGICE ALE GHIDĂRII ELEVILOR
ÎN CARIERA DIDACTICĂ**

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

Specialitatea 531.01 – Teoria generală a educației

Autor: Savva. **Savva Marianna**

Conducător științific: Guțu **Guțu Vladimir**, doctor habilitat
în științe pedagogice,
profesor universitar

Comisia de îndrumare: **Dandara Otilia**, doctor habilitat în științe
pedagogice, profesor universitar
Șevciuc Maia, doctor în științe pedagogice,
profesor universitar
Darii Ludmila, doctor în pedagogie,
conferențiar universitar

CHIȘINĂU, 2023

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale Științe Sociale și ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova

Conducător științific:

GUȚU Vladimir, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar

Comisia de îndrumare:

DANDARA Otilia, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar

ȘEVCIUC Maia, doctor în științe pedagogice, profesor universitar

DARII Ludmila, doctor în pedagogie, conferențiar universitar

Componența Comisiei de doctorat

aprobată de Consiliul Științific al USM (29 martie 2023):

ȘEVCIUC Maia, doctor în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova – președinte al Comisiei;

GUȚU Vladimir, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova – conducător științific;

ANDRIȚCHI Viorica, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea de Stat „Ion Creangă” – referent;

DARII Ludmila, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, membru al Comisiei de îndrumare, Universitatea de Stat din Moldova – referent;

ȘOVA Tatiana, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți – referent;

IANIOGLO Maria, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Comrat – membru;

BRÂNCOVEANU Romica, asistent universitar, Universitatea de Stat din Moldova – secretar al Comisiei.

Susținerea va avea loc la **19 mai 2023, ora 11:00**, în cadrul ședinței Comisiei de Doctorat, sala 505, blocul de studii nr. 3, Universitatea de Stat din Moldova, str. Mihail Kogălniceanu 65^A, MD-2012.

Teza de doctorat și rezumatul lucrării pot fi consultate în Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Centrală a Universității de Stat din Moldova; pe pagina web a Universității de Stat din Moldova (www.usm.md) și a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (www.anacec.md).

Rezumatul a fost expedit la 18 aprilie 2023.

Secretarul comisiei de doctorat: BRÂNCOVEANU Romica

Conducător științific:

GUȚU Vladimir, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar

Autor: SAVVA Marianna

© SAVVA MARIANNA, 2023

CUPRINS

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
CONȚINUTUL TEZEI.....	6
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	23
BIBLIOGRAFIE	26
LISTA PUBLICAȚIILOR LA TEMA TEZEI	29
ADNOTARE (ÎN ROMÂNĂ, RUSĂ ȘI ENGLEZĂ)	31

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei și importanța cercetării

Ghidarea în cariera didactică, privită ca modalitate de valorificare a potențialului și a aptitudinilor personale, la ora actuală devine obiectul unor noi abordări și cercetări științifice. Societatea actuală a dus la apariția unor schimbări și în cadrul sistemului educativ, care conferă o nouă dimensiune rolului și statutului cadrului didactic [31]. În context național, nerecunoașterea socială a profesiei de pedagog, atitudinea disfuncțională pe care o au unii membri ai societății față de această profesie, nivelul diminuat al statutului cadrului didactic în societate, nivelul scăzut de satisfacție profesională a cadrelor didactice, nivelul scăzut de promovare/ghidare în cariera didactică a elevilor la nivel instituțional, nivelul scăzut de valorificare a mecanismelor interne de ghidare în cariera didactică, percepțiile neconstructive ale elevilor privind profesiile didactice, dar și alte probleme din sistemul educațional din țară, fac ca tot mai puțini absolvenți ai instituțiilor de învățământ general să aleagă profesia de pedagog, iar aceasta reprezintă una din cauzele care au generat penuria de cadre didactice în sistemul național de învățământ.

Descrierea situației în domeniu și identificarea problemei de cercetare

Problema de cercetare de la care am pornit este aceea că la etapa actuală în instituțiile de învățământ general ghidarea elevilor în cariera didactică se realizează într-o măsură mai mică și activitățile respective nu sunt organizate etapizat, sistematic, într-o anumită consecutivitate. Potrivit datelor statistice din ultimii ani, se atestă faptul că tot mai puțini dintre absolvenții de liceu aleg profesia didactică, iar numărul cadrelor didactice necesare în școlile din Republica Moldova este în continuă creștere [22; 26; 27]. Analizând datele statistice relevante în acest sens, putem afirma că fenomenul „crizei cadrelor didactice” a luat naștere cu mulți ani înainte, dar, pe măsură ce trece timpul, situația se acutizează.

La etapa actuală se atestă creșterea în continuare a necesarului de cadre didactice din sistemul educațional național. În asemenea condiții putem afirma cu certitudine că una din cauzele apariției acestei crize este nivelul scăzut de atractivitate a profesiei didactice în rândul absolvenților instituțiilor de învățământ general, al tinerilor specialiști - proaspeți absolvenți ai facultăților cu profil pedagogic, dar și pentru cadrele didactice care abandonează sistemul. În literatura de specialitate studiul autodeterminării profesionale este detaliat în lucrările psihopedagogice ale cercetătorilor ruși, printre care: B.G. Ananyeva, L.I. Bozhovici, N.M. Borytko, E.A. Klimova, A.V. Mudrik, A.V. Petrovsky, S.L. Rubinstein [Apud. 18], iar subiectele referitoare la autodeterminarea și autorealizarea personală au fost abordate de către cercetătorii K.A. Abulkhanova-Slavskaya, A.V. Batarshchikov, V.P. Bondarev, E.M. Borisova, L.S. Vygotsky [10].

Problema ghidării elevilor în cariera didactică, din perspectiva alegerii conștiente a profesiei de pedagog, axându-se pe familiarizarea cu profesia didactică, diagnosticarea calităților personale necesare pentru a îmbrățișa cu succes o carieră didactică, suscitarea interesului față de această profesie, sunt aspecte studiate de către cercetătorii ruși precum N.V. Kuzimina, V.A. Slastenina, S.P. Kregjde, E.I. Rodionova, O.N. Kiselevoi, L.V. Hohoevoi, L.P. Lapițcoi [Apud. 20]. Pe lângă aceste preocupări ale cercetătorilor menționați supra, remarcăm și aportul cercetătorilor A.I. Adamschi (А.И. Адамский), prin lucrarea „Примерная программа про-

фессииональной ориентации обучающихся на ступени основного общего образования”, și I.M. Lomonosov și A.A. Dambusina (И.М. Ломоносов, А.А. Дамбусина) prin lucrarea „Профориентация учащихся старших классов на педагогические специальности” [19; 10].

Dacă ne referim la cercetarea subiectului dat în România, menționăm studiul *Motivarea pentru Cariera Didactică*, autori I.O. Pânișoară și G. Pânișoară, ca parte a proiectului *Motivarea pentru cariera didactică*, implementat de Centrul Universitar de orientare profesională pentru cariera didactică și de management al carierei didactice, CNCISIS, 2007-2010, care a avut ca grup țintă în cadrul cercetărilor experimentale cadre didactice și studenți din anul terminal [33]. Analiza perspectivelor constructiviste ale consilierii elevilor pentru carieră se regăsește în cercetările lui R. Axinte [2]. În spațiul basarabean menționăm contribuția științifică a cercetătoarei O. Dandara, care a abordat complex problema ghidării în carieră în contextul educației permanente. În teza de doctor habilitat autoarea a fundamentat științific *Teoria nevoii de ghidare/proiectare a carierei, sistemul de ghidare în carieră, precum și bazele științifice ale unei noi direcții de cercetare - Pedagogia carierei* [7].

O altă contribuție o reprezintă și cercetarea A. Dabija care a proiectat *noi strategii de consiliere a studenților pentru cariera profesională* [6]. Abordarea științifică a problemelor ce țin de studiul conceptului de atitudine se regăsește în lucrările științifice ale savanților W. Calkins, G. Allport [1], T. Callo [4], V. Panico [8], A. Chircev [5], A. Calancea [3] etc. Studiile menționate, dar și situația actuală privind ghidarea elevilor în cariera didactică generează și totodată impulsionează necesitatea fundamentării psihopedagogice a ghidării elevilor în cariera didactică.

Problema cercetării constă în rezolvarea contradicției dintre percepția distorsionată a elevilor față de profesiile pedagogice și valoarea incontestabilă a acestor profesii în societate, prin conceptualizarea și modelizarea ghidării elevilor în cariera didactică.

Scopul cercetării constă în stabilirea fundamentelor psihopedagogice de ghidare a elevilor în cariera didactică.

În cadrul cercetării ne-am propus atingerea următoarelor obiective: analiza abordărilor teoretice privind fenomenul ghidării în carieră; identificarea demersurilor specifice ale ghidării în cariera didactică; analiza tendințelor și experiențelor de ghidare în cariera didactică la nivel național și internațional; fundamentarea unui concept de ghidare a elevilor în cariera didactică; elaborarea unui model pedagogic de ghidare a elevilor în cariera didactică la nivel instituțional; identificarea opiniei cadrelor didactice și a elevilor în contextul ghidării elevilor în cariera didactică; validarea experimentală a modelului pedagogic de ghidare în cariera didactică.

Ipoteza cercetării. Presupunem că în condițiile actuale, când factorii socioeconomiци nu creează premise motivaționale pentru alegerea profesiilor cu profil pedagogic, poate fi fundamentat și promovat un concept eficient de ghidare a elevilor în cariera didactică, stimulând apariția interesului față de această profesie și dezvoltând în acest sens calitățile personale necesare viitorului cadru didactic, prin implicarea elevilor în organizarea și realizarea activităților educaționale complementare (preprofesionale) cu elevii din clasele inferioare și cu alte grupuri țintă.

Pentru realizarea cercetării au fost aplicate următoarele **metode**:

- *teoretice* – documentarea științifică, analiza și sinteza, deducerea, generalizarea, sistematizarea, compararea și modelarea teoretică;
- *empirice* – experimentul pedagogic cu realizarea etapelor specifice: *constatare, formare, control*, colectarea datelor prin aplicarea chestionarelor (de identificare a opiniei din perspectiva cadrelor didactice și din perspectiva elevilor și chestionarele de identificare a atitudinii elevilor față de cariera didactică și a nivelului abilităților de comunicare ale acestora);
- *interpretative* – analiza cantitativă și calitativă a datelor, interpretarea datelor cantitative prin realizarea figurilor și tabelelor.

Noutatea și originalitatea cercetării rezidă în:

- ✚ fundamentarea unui concept de ghidare a elevilor în cariera didactică, axat pe depistarea la etapa liceală a capacităților/atitudinilor/aptitudinilor elevilor, necesare viitorilor pedagogi, dezvoltarea acestor abilități pe parcursul școlarizării (preponderent la etapa liceală);
- ✚ elaborarea concepției de ghidare a elevilor în cariera didactică;
- ✚ valorificarea de noi oportunități ale cadrelor didactice pentru eficientizarea procesului de ghidare în cariera didactică a elevilor prin combinarea diverselor forme și tehnici.

Problema științifică importantă soluționată în domeniu constă în îmbunătățirea percepției elevilor privind valoarea profesiilor pedagogice prin fundamentarea și implementarea unui model pedagogic de ghidare a elevilor în cariera didactică la nivel instituțional.

Semnificația teoretică a cercetării constă în dezvoltarea teoriei ghidării în cariera didactică prin reactualizarea conceptului de ghidare a elevilor în cariera didactică, structurarea/clasificarea principiilor de ghidare a elevilor în cariera didactică; modelarea unui profil al elevului cu predispoziții spre cariera didactică; modelarea praxiologică a ghidării elevilor în cariera didactică.

Valoarea aplicativă a cercetării: elaborarea și implementarea programului de ghidare a elevilor în cariera didactică. Modelul pedagogic propus poate fi implementat în orice instituție de învățământ general interesată de problema ghidării în cariera didactică a elevilor.

Rezultatele cercetării sunt prezentate în publicațiile științifice ale autorului: 6 articole în reviste științifice de profil și 11 rapoarte la conferințe științifice naționale și internaționale. Cercetarea este expusă în 139 de pagini text de bază și conține: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, referințe bibliografice (163 de titluri), adnotare (în limbile română, rusă și engleză) și anexe. În textul tezei sunt inserate 8 tabele și 37 de figuri.

Cuvinte-cheie: ghidarea în carieră, cariera didactică, ghidarea în carieră didactică, atitudinea față de cariera didactică, abilități de comunicare, profilul elevului orientat spre cariera didactică, model pedagogic de ghidare a elevilor în cariera didactică.

CONȚINUTUL TEZEI DE DOCTORAT

În Introducere este descrisă situația actuală a ghidării elevilor în cariera didactică, care demonstrează necesitatea abordării științifice a problemei cercetării. Este stabilit scopul, obiectivele cercetării, noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute, semnificația teoretică și valoarea practică a investigației.

În **Capitolul 1 „CADRU TEORETIC AL GHIDĂRII ELEVILOR ÎN CARIERA DIDACTICĂ”** sunt analizate diferite abordări și teorii științifice cu privire la ghidarea în carieră. În acest sens, au fost evidențiate reperele științifice care derivă din aceste teorii privind anume ghidarea în cariera didactică a elevilor. Totodată, au fost analizate dimensiunile psihopedagogice specifice ghidării elevilor în cariera didactică, au fost specificate tendințele și experiențele, practicile de ghidare a elevilor în cariera didactică pe plan național și internațional. Reieșind din abordările analitice privind teoriile științifice ce au ca obiect de studiu ghidarea în carieră, am dedus următoarele repere științifice ce vizează ghidarea elevilor în cariera didactică, sistematizate în tabelul de mai jos:

Tabelul 1. Repere științifice privind ghidarea elevilor în cariera didactică

	Teorii privind ghidarea în carieră	Repere științifice ce vizează ghidarea elevilor în cariera didactică
1	Teoria socială a învățării privind alegerea carierei, J.D. Krumboltz și Mitchella /Teoria învățării sociale a lui A. Bandura	Dobândirea de către elevi a preferinței față de cariera didactică prin implicarea în experiențe de învățare; Totalitatea influențelor care impulsionează alegerea carierei didactice: factorii, cognițiile, credințele, abilitățile, acțiunile, modul de abordare a sarcinilor, potențialele probleme
2	Teoria psihodinamică, A. Roe	Sistemul de motive și variabile ascunse care explică comportamentul elevului privitor la alegerea unei cariere didactice; Experiența timpurie, situația familială și, în special, relațiile cu părinții - comportamentele parentale pot avea influențe asupra alegerii carierei didactice
3	Teoria nevoilor, A.H. Maslow	Alegerea carierei didactice din perspectiva satisfacerii nevoii de bază
4	Teoria interacțiunii comunitare, B. Law	Rolul abilităților înnăscute în vederea alegerii unei cariere didactice. Unul dintre factorii care pot determina alegerea carierei didactice îl reprezintă interacțiunea dintre elevul, viitor profesor, și mediul specific, adică didactic, asumarea de către elev a rolului de cadru didactic la etapa liceală
5	Teoria motivațională sau teoria factorilor duali, F. Herzberg	Alegerea carierei didactice este determinată de totalitatea factorilor generatori de motivație și satisfacție
6	Teoria trăsătură-factor, Ch.Metzler-Burren (Teoria lui J.L. Holland)	Sinergia dintre trăsăturile specifice ale elevului, viitor pedagog, (interese specifice, abilități, deprinderi, motivații) și factorii (modele matematice elaborate pentru a produce „potrivirea perfectă” individ-ocupație); Manifestarea interesului social presupune trăsături ale unei personalități sociale; Tipul de personalitate social al elevului, viitor pedagog, reflectă congruența cu profesia socială – cariera didactică
7	Teoria achiziției succesului, D.D. Mc. Clelland	Obținerea unui succes preprofesional în urma implicării elevilor într-un sistem de activități specifice carierei didactice care presupunem că ar putea genera satisfacție/motivație privind alegerea carierei didactice
8	Teoria acțiunii, F. Parsons	Organizarea anumitor acțiuni din partea elevului, viitor pedagog, în cadrul unor situații structurate, prin intermediul anumitor mijloace, care ar genera o intenție privind alegerea carierei didactice
9	Teoria reprezentărilor despre sine și despre profesie (Teoria Circumscrierii, Compromisului și a creării de sine, L. Gottfredson)	Rolul reprezentărilor sociale în formarea preferinței față de cariera didactică sub influența a două dimensiuni: nivelul prestigiului social al profesiei didactice și caracterul profesiei din perspectiva de gen
10	Teoria nevoii de ghidare/proiectare a carierei	Mobilizarea elevilor, viitori profesori, în vederea generării propriilor nevoi de ghidare în cariera didactică; Sistemul de valori și atitudini ale elevului, viitor profesor, care generează nevoia de ghidare în cariera didactică

11	Teoria acțiunii raționale – Teoria comportamentului planificat, Fishbein și Ajzen	Convingerile influențează atitudinile și normele sociale care, la rândul lor, formează intenția comportamentală ce ghidează sau chiar impune comportamentul elevului, viitor pedagog, privind alegerea carierei didactice; Atitudinile și convingerilor elevului, viitor pedagog, se corelează cu intenția acestuia de a alege cariera didactică; Modificarea atitudinii, normei subiective și a comportamentului perceput poate duce la creșterea șansei ca elevul să aleagă cariera didactică
----	--	---

La nivel național atestăm existența unor acte normative care reprezintă un fundament în ghidarea elevilor în carieră, printre care ***Concepția privind orientarea, pregătirea și instruirea profesională a resurselor umane*** [28; 6, p.36], elaborată în iunie 2003, și ***Regulamentul privind orientarea profesională și susținerea psihologică a populației în problemele ce țin de carieră*** [29], elaborat în anul 2004.

Pe lângă documentele reglatorii existente, atragem atenția asupra elementelor de ghidare a elevilor în cariera didactică prin intermediul disciplinelor școlare. Astfel, la nivel curricular, menționăm despre *disciplina școlară obligatorie „Educația tehnologică”*, *Aria curriculară tehnologii*, și anume modulul „Domenii profesionale,” care implică și elemente ale unităților de conținut ce țin de ghidarea elevilor în cariera didactică, cum ar fi: „Vocația și alegerea profesiei”; „Imaginea sinelui într-un domeniu profesional”; „Calități și condiții profesionale: drepturi și responsabilități”. În cadrul acestui modul unitatea de competență presupune elaborarea unor strategii pentru viitoarea profesie în concordanță cu propriile interese și aptitudini [21; 23]. În vederea atragerii candidaților la admitere de a alege o profesie pedagogică, atragem atenția și asupra unor acțiuni întreprinse la nivel universitar [24; 25; 34; 35], dar și la nivelul acțiunilor întreprinse de către stat [23; 30].

Tendința pe plan internațional privind alegerea profesiei didactice de către elevi este că tot mai multe țări pun accent pe ghidarea acestora în profesia didactică, de la un stadiu timpuriu al învățării, alături de alte măsuri care fac ca profesia didactică să devină una atractivă, printre care enumerăm: politicile de planificare și de monitorizare a cererii și ofertei de cadre didactice; strategii coerente pe termen lung pentru promovarea unei imagini pozitive a profesiei de profesor în societate; strategii pe termen lung care implică campanii de publicitate privind alegerea profesiei didactice; campanii care vizează în mod specific îmbunătățirea prestigiului social al profesiei; organizarea și desfășurarea campaniilor media; forme de stimulentele financiare; identificarea și promovarea talentului de pedagog; organizarea claselor cu profil pedagogic [17].

În **Capitolul 2 „CADRU CONCEPTUAL ȘI METODOLOGIC DE GHIDARE A ELEVILOR ÎN CARIERA DIDACTICĂ”** este abordată complex ghidarea în cariera didactică din perspectiva psihologică, socială, și pedagogică.

Totodată, sunt descrise principiile ghidării în cariera didactică, componentele modelului pedagogic de ghidare a elevilor în cariera didactică, precum și structura programului de ghidare a elevilor în cariera didactică. În viziunea noastră, ghidarea în cariera didactică presupune un sistem de activități și prevederi teoretice ce presupun identificarea și valorificarea potențialului elevilor în cadrul stadiilor de apariție a opțiunilor profesionale, și anume, ipotetic și realist, în vederea formării, dezvoltării și menținerii unui interes față de cariera didactică și manifestării unei atitudini funcționale față de această profesie [14].

Ghidarea în cariera didactică este un fenomen complex, care poate fi abordat din diferite perspective: psihologice, sociale și pedagogice. Abordarea conceptuală a ghidării elevilor în cariera didactică din perspectivele psihologice, sociale, pedagogice a generat un sistem de principii reprezentat în figura de mai jos:

Perspectiva psihologică	• principiul predispoziției înnăscute/încлинаției față de cariera didactică • principiul prezenței aptitudinilor speciale față de cariera didactică • principiul formării motivației exterioare față de cariera didactică
Perspectiva socială	• principiul influenței familiei asupra alegerii carierei didactice • principiul influenței percepției sociale asupra alegerii carierei didactice
Perspectiva pedagogică	• principiul implicării elevilor în activități orientate spre cariera didactică • principiul valorificării conținuturilor disciplinelor de studii în vederea ghidării elevilor în cariera didactică • principiul orientării valorice spre cariera didactică

Fig. 1. Sistemul principiilor privind ghidarea elevilor în cariera didactică [16]

În ceea ce privește profilul elevului orientat spre cariera didactică, este dificil de întocmit un portret al elevului viitor profesor ce ar îngloba calități și caracteristici stricte, riguroase sau, mai bine spus, similare în totalitate cu personalitatea unui cadru didactic.

Cu toate astea, reieșind din totalitatea factorilor care influențează alegerea carierei didactice, din calitățile și rolurile pe care le posedă cadrul didactic am stabilit profilul elevului orientat spre cariera didactică.

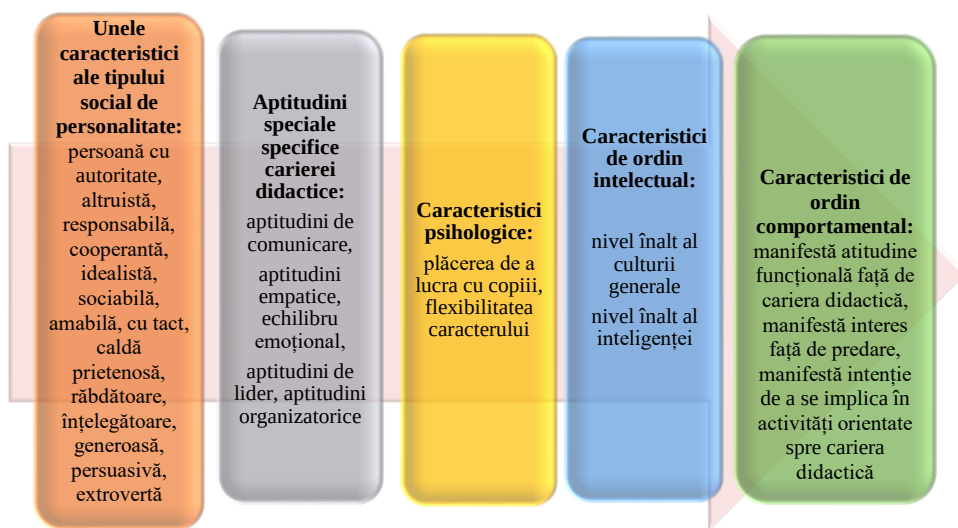

Fig. 2. Profilul elevului orientat spre cariera didactică

Conceptul ghidării elevilor în cariera didactică este fundamentat psihologic, social, pedagogic și constituit dintr-un ansamblu de componente interactive, reprezentat în figura de mai jos.

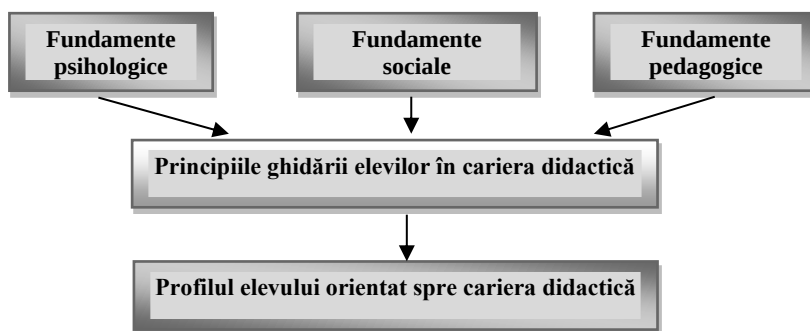

Fig. 3. Conceptul ghidării elevilor în cariera didactică

Modelul pedagogic de ghidare a elevilor în cariera didactică presupune un construct care înglobează în sine interconexiunea dintre teoriile științifice ale ghidării în carieră, legitățile psihopedagogice de ghidare în cariera didactică, abordarea procesului de ghidare în cariera didactică din diverse perspective și principiile care derivă din acestea, precum și cadrul metodologic de ghidare a elevilor în cariera didactică. Teoriile și repere științifice ale ghidării în cariera didactică, particularitățile specifice ale ghidării elevilor în cariera didactică, abordarea procesului de ghidare în cariera didactică din diverse perspective, precum și principiile care derivă din acestea sunt reflectate în paragrafele precedente ale lucrării. Cadrul metodologic de ghidare a elevilor în cariera didactică se structurează pe următoarele componente, generate de cadrul conceptual al cercetării: componenta orientativ-investigațională, componenta teoretico-informațională, componenta orientativ-formativă, componenta orientativ-acțională.

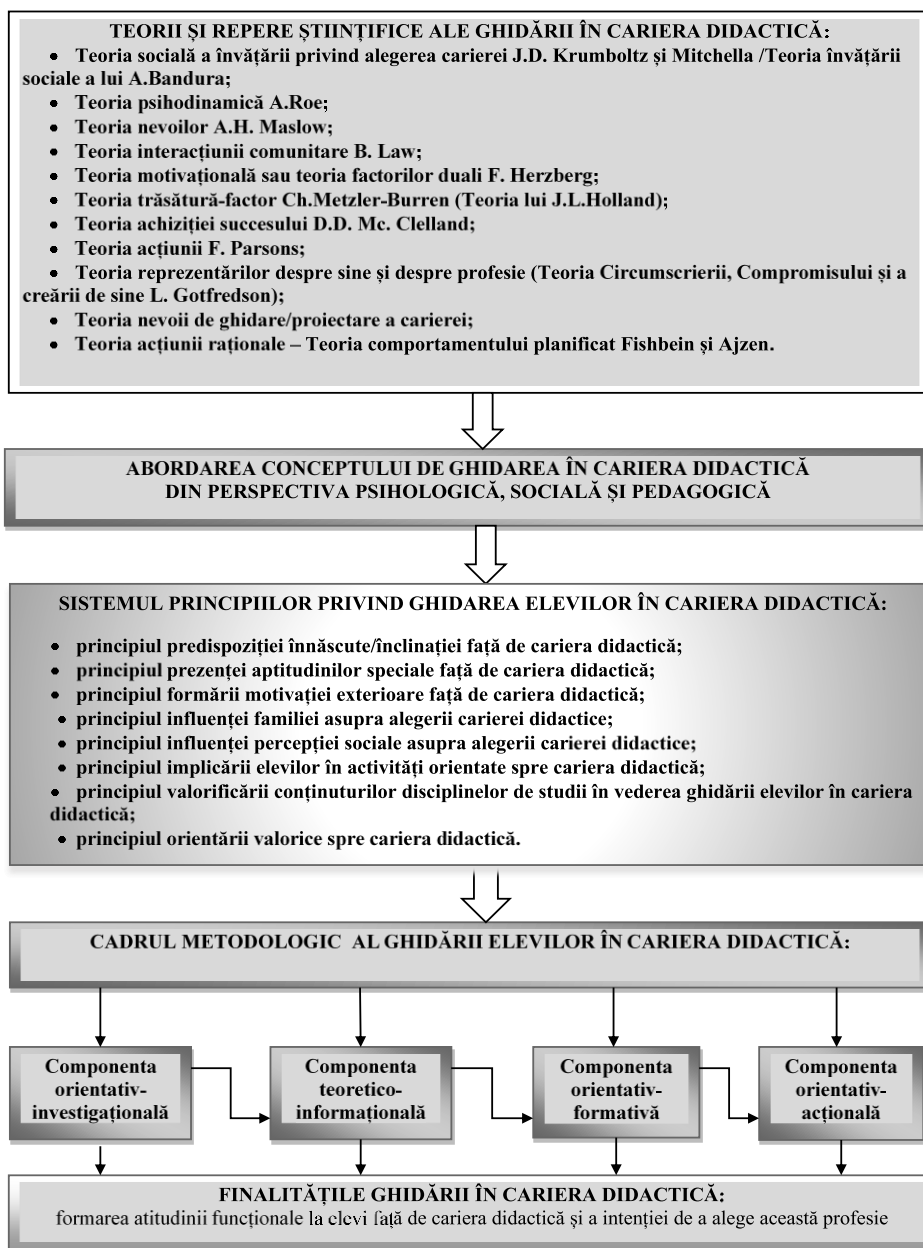

Fig. 4. Modelul pedagogic de ghidare a elevilor în cariera didactică

Elementul inovativ al cadrului metodologic al ghidării elevilor în cariera didactică presupune componenta orientativ-acțională. Acumularea unor experiențe profesionale la nivelul stadiului școlar prevede implicarea elevilor într-un sistem de activități orientate spre cariera didactică, în vederea obținerii unei satisfacții sau succes preprofesional, reprezentat în figura de mai jos:

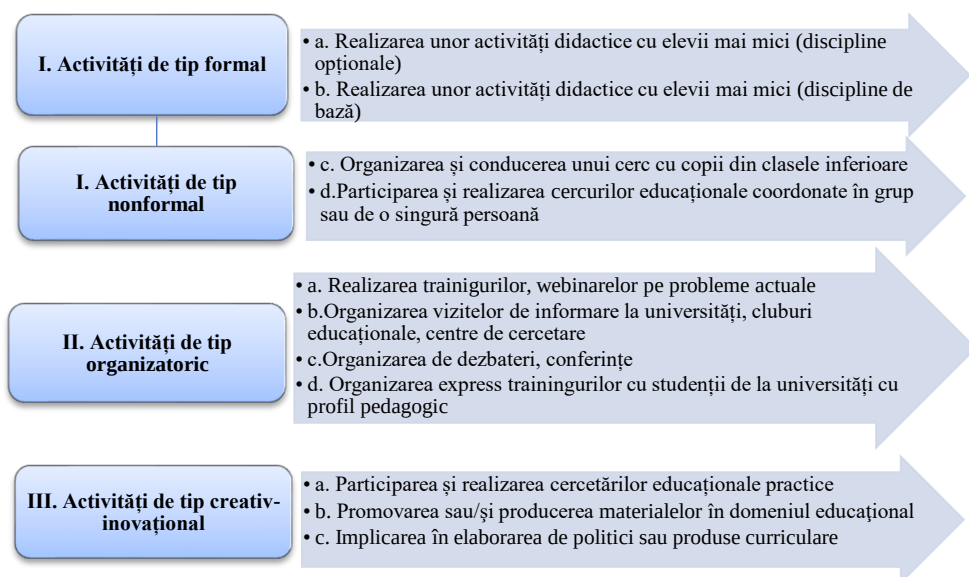

Fig. 5. Sistem de activități orientate spre cariera didactică [14]

Având drept reper modelul pedagogic descris supra, prezentăm în continuare un program de formare a cadrelor didactice privind ghidarea elevilor în cariera didactică, precum și un program de ghidare a elevilor în cariera didactică. Etapele programului de ghidare în cariera didactică au fost deduse și dezvoltate din obiectivele cadru ale concepției ghidării elevilor în carieră. Programul formativ pentru cadrele didactice a fost structurat în 5 ședințe de contact direct, a câte 90 de minute fiecare, având următoarea structură:

Sesiunea 1. Reactualizarea atitudinii față de cariera didactică.

Sesiunea 2. Ghidarea elevilor în cariera didactică.

Sesiunea 3. Imaginea profesională pozitivă a cadrului didactic.

Sesiunea 4. Atitudinea funcțională față de cariera didactică.

Sesiunea 5. Abilitățile specifice carierei didactice.

În cadrul acestui program de formare, cadrelor didactice le-au fost prezentate și explicate pas cu pas etapele de implementare a programului de ghidare a elevilor în cariera didactică, după cum urmează:

Etapa 1. Sesiune de informare privind implicarea elevilor în sistemul de activități orientate spre cariera didactică;

Etapa 2. Sesiune de formare 1. Percepția obiectivă față de imaginea profesională pozitivă a profesiei didactice.

Etapa 3. Sesiune de formare 2. Cultivarea atitudinii funcționale la elevi față de profesia didactică.

Etapa 4. Sesiune de formare 3. Dezvoltarea abilităților de comunicare eficientă cu elemente discursive didactice;

Etapa 5. Implicarea elevilor în sistemul de activități orientate spre cariera didactică.

Etapa 6. Monitorizarea procesului de implicare a elevilor în activități.

Etapa 7. Sesiunea de totalizare a Programului. Evidențierea experiențelor pozitive, dar și a limitelor.

În **Capitolul 3, „VALIDAREA EXPERIMENTALĂ A MODELULUI DE GHIDARE A ELEVILOR ÎN CARIERA DIDACTICĂ”** este descris designul cercetării, metodele și întregul instrumentariu de cercetare a problemei investigate. La prima etapă a experimentului pedagogic ne-am propus să identificăm opinia atât a cadrelor didactice, cât și a elevilor în contextul ghidării elevilor în cariera didactică. La a doua etapă a experimentului a fost evaluată atitudinea elevilor și nivelul abilităților de comunicare pre și postexperiment, fiind evidențiat impactul aplicării programului de ghidare în cariera didactică prin îmbunătățirea nivelului atitudinii elevilor față de cariera didactică și a nivelului abilităților de comunicare. Toate cele trei capitole se finalizează cu concluzii care presupun niște repere generalizatoare privind această cercetare.

Scopul cercetării experimentale rezidă în validarea Modelului pedagogic de ghidare a elevilor în cariera didactică în vederea formării finalităților acestuia. Pentru a putea realiza experimentul pedagogic, ne-am propus să identificăm opinia cadrelor didactice, precum și a elevilor despre ghidarea elevilor în cariera didactică. Acest lucru ne-a permis identificarea cadrelor didactice disponibile de a se implica ulterior în cadrul experimentului pedagogic de formare. Pentru această preetapă a etapei de constatare am stabilit următoarele variabile:

Pentru cadrele didactice:

1. *Variabila 1. Opinia privind imaginea cadrului didactic în societate:* identificarea profilului profesorului, în concepția cadrelor didactice.

2. *Variabila 2. Satisfacția profesională:* această variabilă ne-a permis identificarea gradului de satisfacție al cadrelor didactice, deoarece aceasta determină disponibilitatea lor de a motiva elevii să se implice în activitățile experimentului.

3. *Variabila 3. Motivele care au stat la baza alegerii profesiei:* depistarea acelor factori care pot determina alegerea unei cariere didactice.

4. *Variabila 4. Implicarea în activități de ghidare a elevilor în carieră didactică:* ne-a permis să determinăm disponibilitatea acestora de a se implica în activitățile de ghidare în cariera didactică.

Identificarea opiniei cadrelor didactice privind profilul elevului potrivit pentru a fi ghidat în cariera didactică, măsurile din partea statului/școlii pentru ca această profesie să devină una atractivă pentru elevi, precum și factorii care îi pot menține să profeseze în domeniul didactic presupun niște indicatori de bază ce țin de ghidarea elevilor în cariera didactică [11].

Pentru elevii liceeni am stabilit următoarele variabile:

1. *Variabila 1. Opinia privind imaginea cadrului didactic în societate: distingerea profilului profesorului în concepția elevilor.*

2. *Variabila 2. Opinia privind percepția celorlalți membri ai societății despre profesia didactică.*

3. *Variabila 3. Opinia dacă ar alege sau nu o carieră didactică.*

4. *Variabila 4. Atitudinea față de profesia didactică [15].*

Descrierea eșantionului. Grupul țintă al acestei preetape l-au constituit 100 de cadre didactice (49 de cadre didactice – IP Liceul Teoretic „Principesa Natalia Dadiani”, 15 cadre didactice – Instituția Publică Liceul Teoretic Român-Francez „Gheorghe Asachi”, 21 de cadre didactice – Liceul Teoretic „Lucian Blaga”, 15 cadre didactice – Instituția Publică Liceul Teoretic „Alexandru Ioan Cuza”, toate instituții din municipiul Chișinău).

Dintre cele 100 de cadre didactice implicate în experiment, 95 erau de genul feminin și 5 de genul masculin, cu vârsta cuprinsă între 22 și 69 de ani, care activează în sistemul educațional în cele trei trepte de învățământ: primar, gimnazial și liceal, cu vechimea în muncă cuprinsă între 1 an 40 de ani de experiență în domeniu. Tot în cadrul acestei preetape au fost implicați 429 de liceeni cu vârsta cuprinsă între 15 și 19 ani, din patru instituții de învățământ, și anume: Liceul Teoretic „Principesa Natalia Dadiani”, Instituția Publică Liceul Teoretic

Român-Francez „Gheorghe Asachi”, Liceul Teoretic „Lucian Blaga”, și Instituția Publică Liceul Teoretic „Alexandru Ioan Cuza”. În Figura de mai jos se poate observa că din numărul total de elevi implicați, 56% le-au constituit elevii clasei a X-a, 30% – elevii clasei a XI-a și 14% – elevii clasei a XII-a.

În urma acestei preetape, au fost selectate atât cadre didactice cât și elevi care s-au implicat în următoarele etape ale experimentului, cadre didactice care sunt parțial/sau satisfăcute de profesia pe care o profesază și acele care au menționat că sunt disponibile să se implice în activitatea de ghidare a elevilor în cariera didactică. De asemenea, au fost selectați și elevi cu diferit tip de personalitate din perspectiva intereselor vocaționale, care ar alege, sau posibil ar alege o specialitate în domeniul Științelor Educației, și care consideră că membrii societății au o percepție constructivă față de cadrele didactice.

În cadrul etapei de constatare al experimentului pedagogic, au fost stabilite două variabile: atitudinea față de cariera didactică și abilitatea de comunicare a elevilor.

Pentru elevi au fost aplicate două chestionare: *Chestionarul de identificare a atitudinii elevilor față de cariera didactică* și *Chestionarul de evaluare a abilităților de comunicare*.

Astfel, am stabilit 5 indicatori ai atitudinii față de cariera didactică, și anume: compatibilitatea cu profesia didactică; atitudinea față de predare; atitudinea față de prestigiul profesiei; atitudinea față de condițiile de muncă ale profesiei didactice; atracția față de profesia didactică. Pentru variabila abilitățile de comunicare ale elevilor am stabilit următorii 4 indicatori: aspectul cognitiv; aspectul verbal comunicativ; aspectul emoțional; aspectul interactiv.

Pentru a stabili eficiența programului de formare, la a treia etapă, evaluarea postexperimentală, elevilor le-au fost aplicate aceleași instrumente ca și la etapa de constatare.

Perioada desfășurării etapei de preconstatăre: februarie – martie 2019.

Perioada desfășurării etapei de constatare propriu-zisă: septembrie – octombrie 2019.

Perioada desfășurării etapei de formare: noiembrie-decembrie 2019 și continuarea - din octombrie 2020 – aprilie 2021.

Perioada desfășurării etapei de evaluare: aprilie, mai – septembrie 2021.

Experimentul pedagogic a fost organizat pe alocuri, secvențial, ținându-se cont și de situația pandemică la nivel național, de felul cum s-a organizat procesul de învățământ din respectivele instituții de învățământ, cu respectarea normelor igienice privind răspândirea infecției cu COVID-19. Analiza rezultatelor obținute în urma aplicării sondajului de opinie atât la cadrele didactice, cât și la elevi, din cadrul acestei etape, ne-au determinat să formulăm următoarele concluzii:

- Referitor la imaginea profesorului în societate la etapa actuală, cele mai multe cadre didactice, precum și o mare parte din elevi au menționat că profilul profesorului reprezintă o persoană instruită/inteligentă, care este dedicată profesiei.

- În ce privește abilitățile pe care trebuie să le posedă un elev pentru a fi ghidat în cariera didactică, 33% dintre cadrele didactice implicate în experiment susțin că personalitatea elevului care va alege cariera didactică trebuie să fie una complexă și să posedă calități specifice cadrelor didactice.

- Pentru ca profesia didactică să fie una atractivă pentru elevii din instituțiile de învățământ general, cele mai multe cadre didactice, dar și cei mai mulți elevi au menționat că statul trebuie să întreprindă măsuri de ordin financiar, cum ar fi, asigurarea cadrelor didactice în special a tinerilor specialiști cu un salariu atractiv, corespunzător pe măsura eforturilor.

- Din numărul total de cadre didactice, deși 83% au relatat că au ghidat elevi în cariera didactică, dar forma verbală pe care au aplicat-o este una simplistă, departe de a fi numită proces de ghidare în cariera didactică bine organizat și structurat din punct de vedere metodologic, așa cum prevede în sine această activitate. Celelalte 17% dintre cadrele didactice, deși nu au ghidat elevi în cariera didactică, au indicat că și-ar dori să facă acest lucru.

– Motivația care a determinat cadrele didactice să aleagă cariera didactică s-a dovedit a fi dragostea față de copii și visul din copilărie.

– Aproape jumătate dintre cadrele didactice implicate în experiment sunt satisfăcute de activitatea pe care o îndeplinesc, ceilalți fiind parțial satisfăcuți de activitatea lor. Faptul care-i menține să exercite în continuare această profesie este satisfacția profesională.

– În mare parte dintre elevi susțin că profesorii sunt apreciați pozitiv de către ceilalți membri.

– Aproape o treime din grupul țintă, posibil, ar alege o specialitate din domeniul Științelor educației.

– Putem spune că, de fapt, cele 14% dintre elevi, care au tipul de personalitate social, cu trăsături ale personalității predispuse spre activități sociale, și anume spre profesia de pedagog, așa cum este menționat în cercetările lui J.L. Holland, reprezintă un procentaj destul de bun, în condițiile în care profesia didactică reprezintă o profesie clasică, iar realitățile scot în evidență faptul că elevii din învățământul general sunt tentați să urmeze alte profesii/activități, cum ar fi vlogging-ul, blogging-ul, styling-ul, instagramieră, coaching, creator de conținut etc. [109].

Prin realizarea acestei etape în cadrul experimentului pedagogic de constatare ne-am propus să identificăm anumite dimensiuni care sunt tangențiale cu procesul de ghidare în cariera didactică și să facem o triere atât a cadrelor didactice, cât și a elevilor în vederea implicării acestora în etapele următoare ale experimentului pedagogic.

Pentru a depista acei elevi care din punctul de vedere al tipologiei personalității ar manifesta un anumit interes față de profesia didactică, în cadrul următoarei etape a experimentului de constatare ne-am propus să descoperim la elevii din clasele a X-a și a XII-a interesele pe care le au față de anumite medii de activitate. În figura de mai jos este prezentată distribuția elevilor în funcție de tipul de personalitate pe care îl posedă.

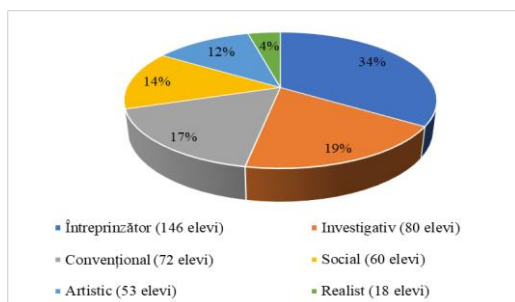

Fig. 6. Tipul de personalitate al subiecților experimentali

Cu scopul valorificării *Modelului pedagogic de ghidare a elevilor în cariera didactică* am conceput, elaborat și realizat *Programul de ghidare a elevilor în cariera didactică*.

În cadrul primei etape a experimentului pedagogic formativ au fost formate 15 cadre didactice din cadrul Instituției Publice Liceul Teoretic „Alexandru Ioan Cuza” din municipiul Chișinău, care corespundeau criteriilor demersului cercetării și care au decis benevol să se implice (cadre didactice care posedă o atitudine funcțională și o percepție constructivă față de profesia didactică și sunt satisfăcute și parțial satisfăcute de profesia lor. Ulterior, sub coordonarea noastră, aceste cadre didactice s-au implicat în îndrumarea și implementarea programului de ghidare a elevilor în cariera didactică. Cadrele didactice au participat la cele 5 Sesiuni de formare din cadrul Programului de formare a cadrelor didactice privind ghidarea elevilor în

cariera didactică. Pentru a atinge scopul experimentului pedagogic, am stabilit două variabile pentru elevi – atitudinea elevilor față de cariera didactică și abilitățile de comunicare ale acestora.

În cadrul experimentului pedagogic formativ au participat 58 de elevi, dintre care 29 de elevi ai clasei a XI-a din cadrul Instituției Publice Liceul Teoretic „Alexandru Ioan Cuza”, care au reprezentat grupul experimental, și alți 29 elevi care au reprezentat grupul de control, dintre care 15 elevi din cadrul Liceului Teoretic „Lucian Blaga” și 14 elevi din cadrul IP Liceul Teoretic „Principesa Natalia Dadiani”.

Ipoteza experimentului pedagogic: nivelul atitudinii elevilor față de cariera didactică și nivelul abilităților lor de comunicare se va îmbunătăți, dacă elevii se vor implica în activități orientate spre cariera didactică. Elevii clasei a XII-a s-au implicat în organizarea și desfășurarea lecțiilor cu elevii claselor a I-a, din conținutul lecțiilor la disciplinele „Dezvoltarea personală” și „Educația pentru societate”. Elevii din clasa a XII-a au organizat lecțiile de educație fizică cu elevii clasei a I-a chiar atunci când ei aveau această lecție.

În cadrul activităților din categoria I s-a respectat întru totul orarul lecțiilor și nu s-a încălcat sub nicio formă planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal pentru anul de studii 2020-2021.

- **Tipul de activitate I.a:**

- **E1 și E10** au organizat și desfășurat o lecție cu elevii clasei a I-a la disciplina opțională „Educația pentru sănătate” cu tema „Învăț să fii în siguranță”;
- **E9 și E16** au organizat și desfășurat o lecție cu elevii clasei a IV-a la disciplina opțională „Educația pentru sănătate” cu tema „Sănătatea alimentației”;
- **E20 și E27** au organizat și desfășurat o lecție cu elevii clasei a IV-a la disciplina opțională „Educația pentru sănătate” cu tema „Un mediu curat – o viață sănătoasă”.

- **Tipul de activitate I.b:**

- **E1 și E29** au organizat și desfășurat împreună o lecție cu elevii clasei a I-a la disciplina „Dezvoltarea Personală” cu tema „De ce oamenii muncesc. Munca și utilitatea ei. Copiii și meseriile”;
- **E14 și E16** au organizat și desfășurat împreună o lecție cu elevii clasei a I-a la disciplina „Educația moral-spirituală” cu tema „Comportamente morale. Îmi pasă de mine și ceilalți”;
- **E14** a organizat și desfășurat individual o lecție cu elevii clasei a I-a la disciplina „Educația fizică” cu tema „Aruncarea și prinderea mingii din diferite poziții inițiale”;
- **E10 și E21** au organizat și desfășurat împreună o lecție cu elevii clasei a I-a la disciplina „Dezvoltarea Personală” cu tema „Activitățile preferate. Hobby-uri. Activități preferate și calități necesare”;
- **E20 și E22** au organizat și desfășurat împreună o lecție cu elevii clasei a I-a la disciplina „Educația moral-spirituală” cu tema „Învăț să fiu om la școală, în familie, în comunitate”;
- **E14 și E28** au organizat și desfășurat împreună o lecție cu elevii clasei a I-a la disciplina „Educația fizică” cu tema „Jocuri de mișcare, de atenție, de reacție”;
- **E14 și E28** au organizat și desfășurat împreună o lecție cu elevii clasei a I-a la disciplina „Educația fizică” cu tema „Jocuri de mișcare și ștafete”;
- **E1 și E10** au organizat și desfășurat împreună o lecție cu elevii clasei a IV-a la disciplina „Educația moral-spirituală” cu tema „Învăț să fiu om”;
- **E9 și E21** au organizat și desfășurat împreună o lecție cu elevii clasei a IV-a la disciplina „Educația moral-spirituală” cu tema „Eu în comunitate”;
- **E9 și E21** au organizat și desfășurat o lecție cu elevii clasei a I-a, în cadrul zilelor de activități transdisciplinare, la disciplina „Educație interculturală” cu subiectul tematic „Jocurile și jucăriile copiilor lumii”;

– **E16 și E29** au organizat și desfășurat o lecție de tip dezbateră cu elevii clasei a I-a, în cadrul zilelor de activități transdisciplinare, la disciplina „Educația pentru sănătate” cu subiectul tematic „În fiecare anotimp sănătatea-i lucru sfânt”;

– **E10 și E22** au organizat și desfășurat o lecție cu elevii clasei a I-a, în cadrul zilei de activități transdisciplinare, la disciplina „Educație pentru societate” cu subiectul tematic „Ca-leidoscopul profesiilor”;

– **E20 și E24** au organizat și desfășurat o lecție cu elevii clasei a I-a, în cadrul zilei de activități transdisciplinare, la disciplina „Educația pentru familie” cu subiectul tematic „Acasă de Paști”.

- **Tipul de activitate I.c:**

– **E12 și E18** s-au implicat pe parcursul unei luni în activitățile de coordonare a cercului de croșetare existent în instituție, cu elevii claselor primare;

– **E4 și E11** s-au implicat pe perioada unei luni în activitățile de coordonare a cercului „Mâini dibace”, la fel cu elevii claselor primare;

– **E23 și E25** s-au implicat în decursul unei luni în activitățile de coordonare a cercului de volei, cu elevii clasei a V-a;

– **E15 și E19** s-au implicat pe parcursul unei luni în activitățile de coordonare a cercului de fanfară, cu elevii claselor a 5-a, și au pregătit împreună cu coordonatorul cercului minispectacolul dedicat sărbătorilor Pascale.

- **Tipul de activitate II.a:**

– **E3, E6, E11, E17, E26** au organizat în cadrul orelor de „Dezvoltare personală” cu elevii din clasele primare webinarul „Istoria Liceul Teoretic „Alexandru Ioan Cuza” la cea de-a 75-a aniversare, eveniment dedicat aniversării liceului;

– **E16, E21 și E22** au organizat webinarul educațional „Vino cu mine, școala e și pentru tine” ca activitate componentă în cadrul Campaniei de comunicare națională „Vino cu mine, școala e și pentru tine!”, la care au participat elevii clasei a I-a și a IV-a cu scopul de a explica ce presupune dreptul tuturor copiilor de a avea șanse egale la educație.

- **Tipul de activitate II.c:**

– **E2, E5, E9, E11, E15, E24** s-au implicat în organizarea la nivel instituțional, împreună cu dirigințele responsabil, a conferinței „În memoriam Grigore Vieru”;

– **E20, E28, E29** s-au implicat în organizarea la nivel instituțional a conferinței dedicate Zilei Internaționale a Drepturilor Copilului, sub coordonarea cadrului didactic responsabil. În cadrul manifestării au participat atât elevi din ciclul liceal, gimnazial, cât și din cel primar;

– **E7, E8 și E9** au organizat și desfășurat conferința „Lectură pentru toți”, dedicată Zilei Internaționale a cărții și a drepturilor de autor, la care au participat toți elevii din grupul experimental, precum și elevii din clasa paralelă;

– **E1, E14 și E16** au organizat conferința „Sănătatea la puterea a treia”, la care au participat cu diferite comunicări elevi liceeni;

– **E12, E21 și E22** au organizat conferința „Simboluri Statale”, dedicată marcerii Zilei drapelului.

- **Tipul de activitate III.b:**

– **E1, E10, E16, E20, E27** au elaborat și au organizat activitatea de promovare a materialelor educaționale dedicate Zilei pământului;

– **E9, E12, E21, E22, E29** au elaborat materiale educaționale și au organizat activitatea de promovare „Oraș curat cu e-Deșeu reciclat”.

- **Tipul de activitate III.c:**

– **E1, E9, E14, E20, E27, E29** au propus drepturi, responsabilități, structura pentru elaborarea regulamentului intern privind normele comportamentale ale elevilor și cadrelor didactice din instituție.

La sfârșitul programului formativ atât elevii cât și cadrele didactice au participat la *Sesiunea de totalizare* a Programului, în cadrul căreia au fost evidențiate experiențele pozitive, dar și limitele, punctele forte, dar și cele slabe atât din perspectiva elevilor care au organizat activitățile, din perspectiva cadrelor didactice implicate, cât și din perspectiva elevilor claselor inferioare care au participat la experiment.

Tabelul 2. Atitudinea față de cariera didactică a grupului experimental, pre- și post experimentul formativ (medii)

Statistici eșantion pereche, eșantionul experimental					
	Etapele experimentului	Media	Numărul elevilor	Abatere standard	Eroarea mediei
Indicatorul 1 Compatibilitatea cu profesia didactică	pre	18,41	29	3,905	.725
	post	22,55	29	2,886	.56
Indicatorul 2 Atitudinea față de predare	pre	9,21	29	1,897	.352
	post	10,14	29	1,597	.297
Indicatorul 3 Atitudinea față de prestigiul profesiei	pre	16,03	29	2,556	.475
	post	16,10	29	3,016	.560
Indicatorul 4 Atitudinea față de condițiile de muncă a cadrelor didactice	pre	15,76	29	2,824	.524
	post	19,93	29	1,963	.364
Indicatorul 5 Atracția față de profesia didactică	pre	13,03	29	1,569	.291
	post	14,76	29	1,504	.279
Media totală	pre	72,45	29		
	post	83,48	29	6,484	1,204

În tabelul de mai jos menționăm mediile obținute de către elevi pre- și postexperimentul formativ la variabila abilitățile de comunicare [14].

Tabelul 3. Abilitățile de comunicare ale elevilor pre- și postexperimentul formativ (medii)

Statistici eșantion pereche, eșantionul experimental					
	Etapele experimentului	Media	Numărul elevilor	Abatere standard	Eroarea mediei
Indicatorul 1 Aspectul cognitiv	pre	8,28	29	1,461	.271
	post	11,76	29	1,939	.360
Indicatorul 2 Aspectul verbal	pre	10,45	29	1,152	.214
	post	14,07	29	1,361	.253
Indicatorul 3 Aspectul emoțional	pre	8,24	29	1,380	.256
	post	11,59	29	1,763	.327
Indicatorul 4 Aspectul interactiv	pre	14,55	29	2,080	.386
	post	18,34	29	2,482	.461
Media totală	pre	41,52	29	1,518	.281
	post	55,76	29	1,886	.350

Rezumativ, la eșantionul experimental am obținut diferențe semnificative de până și după intervenția prin activitățile formative, precum:

- Media pentru variabila *compatibilitatea cu profesia didactică* până la programul formativ ($M=18,41$, $SD=3,90$) și după programul formativ ($M=22,55$, $SD=2,88$) diferă semnificativ ($t= -6,59$, $DF=28$, $p=0,000$).

- Media pentru variabila *atitudinea față de predare* până la programul formativ ($M=9,21$, $SD=1,89$) și după programul formativ ($M=10,14$, $SD=1,59$) diferă semnificativ ($t= -4,70$, $DF=28$, $p=0,000$).

- Media pentru variabila *atitudinea față de condițiile de muncă* până la programul formativ ($M=15,76$, $SD=2,82$) și după programul formativ ($M=19,93$, $SD=1,96$) diferă semnificativ ($t= -7,60$, $DF=28$, $p=0,000$).

- Media pentru variabila *atracția față de profesia didactică* până la programul formativ ($M=13,03$, $SD=1,56$) și după programul formativ ($M=14,76$, $SD=1,50$) diferă semnificativ ($t= -7,42$, $DF=28$, $p=0,000$).

- Media totală până la programul formativ reprezenta $M=72,45$, după – $M=83,48$.

- Media pentru variabila *aspectul cognitiv* până la programul formativ ($M=8,28$, $SD=1,46$) și după programul formativ ($M=11,76$, $SD=1,93$) diferă semnificativ ($t= -20,58$, $DF=28$, $p=0,000$).

- Media pentru variabila *aspectul verbal* până la programul formativ ($M=10,45$, $SD=1,15$) și după programul formativ ($M=14,07$, $SD=1,36$) diferă semnificativ ($t= -18,58$, $DF=28$, $p=0,000$).

- Media pentru variabila *aspectul emoțional* până la programul formativ ($M=8,24$, $SD=1,38$) și după programul formativ ($M=11,59$, $SD=1,76$) diferă semnificativ ($t= -18,49$, $DF=28$, $p=0,000$).

- Media pentru variabila *aspectul interactiv* până la programul formativ ($M=14,55$, $SD=2,08$) și după programul formativ ($M=18,34$, $SD=2,48$) diferă semnificativ ($t= -20,89$, $DF=28$, $p=0,000$).

- Media totală până la programul formativ reprezenta $M=10,38$, iar după – $13,94$.

Analizând rezultatele prelucrării statistice am obținut la elevii grupului experimental următoarele corelații:

- Există o relație pozitivă semnificativă între atracția față de profesia didactică și compatibilitatea cu profesia didactică ($r=0,481$, $DF=29$, $p=,008$), odată cu creșterea atracției față de profesia didactică crește și compatibilitatea cu profesia didactică.

- Există o relație pozitivă semnificativă între atitudinea față de predare și atracția față de profesia didactică ($r=0,525$, $DF=29$, $p=,003$), odată cu creșterea atitudinii față de predare, crește și atracția față de profesia didactică.

- Există o relație pozitivă semnificativă între atitudinea față de prestigiul profesiei și atracția față de profesia didactică ($r=0,418$, $DF=29$, $p=,024$), odată cu creșterea atitudinii față de prestigiul profesiei, crește și atracția față de profesia didactică.

- Există o relație pozitivă semnificativă între atitudinea față de condițiile de muncă și atracția față de profesia didactică ($r=0,381$, $DF=29$, $p=,042$), odată cu creșterea atitudinii față de condițiile de muncă, crește și atracția față de profesia didactică.

- Există o relație pozitivă semnificativă între aspectul cognitiv și aspectul interactiv ($r=0,594$, $DF=29$, $p=,001$), odată cu creșterea aspectului cognitiv, crește și aspectul interactiv.

- Există o relație pozitivă semnificativă între aspectul emoțional și aspectul interactiv ($r=0,400$, $DF=29$, $p=,032$), odată cu creșterea aspectului emoțional, crește și aspectul interactiv [14].

Compatibilitatea față de profesia didactică a fost obținută de elevii cu tipul de personalitate artistic – 21,2, urmați de cei cu tipul de personalitate social – 18,11.

Acest lucru demonstrează că elevii care sunt caracterizați prin imaginație, creativitate și care sunt atrași de activități mai puțin structurate au descoperit în cadrul experimentului că sunt mai compatibili cu profesia dată, decât ceilalți elevi cu alte tipuri de personalitate, fiind urmați de cei cu personalitate social care chiar posedă o înclinație și o predispoziție spre activități sociale, cum este cariera didactică. În urma analizei datelor obținute în cadrul experimentului pedagogic, putem spune că, datorită implementării programului pedagogic formativ, a avut loc convertirea atitudinii neutre a elevilor de până la experiment în atitudine funcțională față de cariera didactică. Indiferent de tipul de personalitate a elevului, în pofida faptului că unii au obținut scoruri mai mari, alții mai mici, s-a demonstrat că este aplicabil pentru orice tip de grup de elevi neomogen, adică nu doar pentru cei care au un tip de personalitate anume. Referitor la nivelul abilităților de comunicare, dacă la etapa preexperiment, 86% din numărul total al elevilor aveau abilități de comunicare medii, după experiment toți 100% de elevii au demonstrat un nivel înalt al abilităților de comunicare.

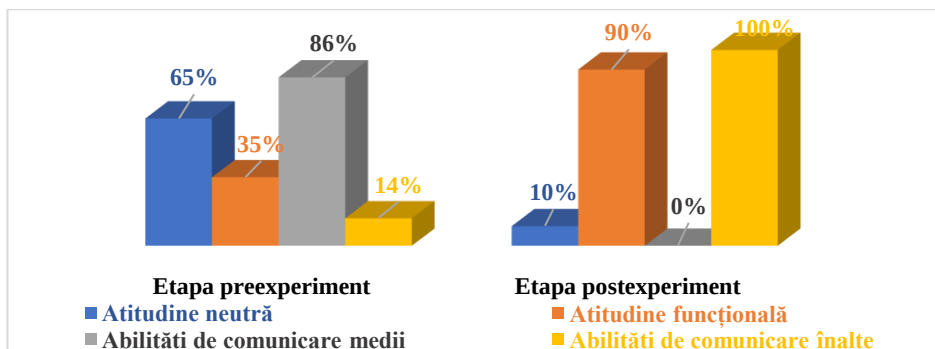

Fig. 7. Modificarea variabilelor cercetării

De asemenea, rezultatele obținute au confirmat **ipoteza cercetării**: valorificarea modelului pedagogic de ghidare a elevilor în cariera didactică, axat pe implicarea elevilor în activități orientate spre cariera didactică, influențează pozitiv creșterea nivelului atitudinii elevilor față de cariera didactică și îmbunătățește nivelul abilităților de comunicare.

Concluzii la capitolul III

Din perspectiva cadrelor didactice, diagnosticarea opiniei privind: imaginea cadrului didactic în societate, nivelul satisfacției profesionale, motivele care au stat la alegerea profesiei, gradul de implicare în activități de ghidare a elevilor în carieră didactică ne permite, pe de o parte, disponibilitatea de triere a cadrelor didactice care sunt dispuse de a se implica în activitățile experimentului, pe de altă parte, diagnosticarea „opiniei față de cariera didactică” ca parte componentă a structurii externe a atitudinii față de cariera didactică. Identificarea opiniei cadrelor didactice privind profilului elevului pentru a fi ghidat în cariera didactică, măsurile din partea statului/școlii pentru ca această profesie să devină una atractivă pentru elevi, precum și factorii care îi mențin să profeseze în calitate de pedagogi presupun niște indicatori care reprezintă aspecte importante referitoare la ghidarea elevilor în cariera didactică.

Diagnosticarea opiniei privitor la măsurile pe care trebuie să le întreprindă statul pentru ca profesia didactică să devină una atractivă, atât din perspectiva cadrelor didactice, cât și a elevilor ne permit să afirmăm și să evidențiem că, în pofida faptului că am aplicat o măsură de ordin metodologic, nu se presupune că problema privind alegerea profesiei de profesor va fi momentant soluționată, ci că acest lucru depinde și de alți factori cum ar fi: atractivitatea profesiei date comparativ cu alte profesii, imaginea generală a instituției care oferă oportunitatea de formare inițială în această profesie, condițiile de muncă în care activează cadrele didactice la scară națională, aspectul salarial al acestei profesii, facilitățile sociale pe care le oferă exercitarea acestei profesii etc.

Datele experimentale obținute la etapa de constatare ne permit să afirmăm că majoritatea elevilor manifestă atitudine neutră față de cariera didactică și posedă un nivel mediu al abilităților de comunicare. Analizând rezultatele obținute în cadrul experimentului pedagogic din perspectiva celor trei componente ale atitudinii [13], putem spune că din perspectiva *componentei cognitive*, și anume, percepția elevului despre profesia de pedagog și dacă această profesie poate să fie compatibilă cu personalitatea lui, observăm că 17 elevi din cei 29 au demonstrat valențe pozitive postexperiment. Din perspectiva *componentei afective*, și anume, ce simt elevii față de această profesie, constatăm că, postexperiment, unii elevii au descoperit o anumită satisfacție implicându-se în activități orientate spre cariera didactică și au indicat că nu mai simt frică că nu vor face față unui program de muncă încărcat. În ce privește componenta *conativă* a atitudinii față de cariera didactică, putem spune că, postexperiment, din numărul total al elevilor implicați în experiment 15 au indicat valențe pozitive în ceea ce privește intenția de a alege o cariera didactică.

Deși nu ne-am propus în cadrul cercetării doctorale ca să analizăm cantitativ câți elevi dintre cei implicați în experimentul pedagogic au ales ulterior o carieră didactică, totuși menționăm faptul că din cei 29 de elevi care s-au implicat în programul de ghidare în cariera didactică, un elev a ales o specialitate din domeniul Științe ale Educației.

1. Implicarea elevilor în activități orientate spre cariera didactică depinde nu doar de elevii care au fost provocați să se implice în cadrul activităților, dar și de atitudinea binevoitoare, pozitivă, de deschidere a cadrelor didactice care s-au implicat în coordonarea și monitorizarea activităților elevilor, de deschiderea managerilor instituției de a motiva și încuraja atât elevii cât și cadrele didactice să se implice în acest experiment.

2. Cadrele didactice nu vor fi dispuse să îndrume elevii spre o carieră didactică atâta timp cât ei singuri nu-și vor reconceptualiza propria atitudine față de această profesie. Or, ridicarea statutului cadrului didactic în societate și prestigiului profesiei didactice în societate depinde de toți actorii procesului educativ, de atitudinea întregii societăți, altfel spus, de fiecare dintre noi [9].

3. Programul de ghidare a elevilor în cariera didactică implementat în cadrul instituției școlare și-a demonstrat eficacitatea prin diferențele obținute de către elevii din grupul experimental pre- și postexperiment. Din punct de vedere statistic s-a demonstrat că există o relație pozitivă direct proporțională între atitudinea față de predare și atracția față de profesie: odată cu creșterea atitudinii față de predare crește și atracția față de profesia didactică. Cu cât elevii s-au implicat mai mult în sistemul de activități orientate spre cariera didactică, având rolul direct de cadru didactic, cu atât ei sunt mai atrași să aleagă această profesie [12]. Fiind actorii direcți în situații și experiențe reale, și-au schimbat atitudinea față de condițiile de muncă, sporindu-și atracția față de profesia didactică.

Tot în acest context, atestăm și faptul că atât timp cât elevii acumulează o experiență de comunicare mai bogată în aspect cognitiv, ei manifestă un grad mai mare de înțelegere a interlocutorului, au capacitatea de a obține un feedback de la acesta. În timpul unei conversații menținerea echilibrului emoțional are impact pozitiv asupra interesului manifestat de

interlocutor, adică, pe măsura ce sporește cultura emoțională, se amplifică și aspectul interactiv.

4. Prin fișele de monitorizare a elevilor din cadrul programului formativ nu ne-am propus să facem o analiză cantitativă a unor componente ale acesteia, ci doar să coordonăm și să monitorizăm procesul de implicare a elevilor în sistemul de activități specifice carierei didactice, necesitate impusă de rigorile cercetării doctorale.

5. Aplicarea practică a programului de ghidare a elevilor în cariera didactică a scos în evidență și necesitatea creării unui centru/laborator școlar care, pe de o parte, ar facilita monitorizarea implicării elevilor în activități de ghidare a elevilor în cariera didactică, iar pe de altă parte, conștientizând importanța și necesitatea existenței unei asemenea structuri organizaționale la nivel școlar, atât cadrele didactice cât și elevii ar manifesta mai multă inițiativă proprie pentru implicare, promovare și diseminare a unor astfel de activități, fără implicarea directă a unei persoane terțe.

Concluzii generale și recomandări

Activitatea de ghidare în carieră didactică a elevilor ar trebuie să devină o prioritate pentru sistemul educațional din Republica Moldova, în condițiile în care alte măsuri de ordin financiar în vederea îmbunătățirii atractivității profesiei didactice sunt dificil de realizat. Aplicarea în practică a *Modelului pedagogic de ghidare a elevilor în cariera didactică* presupune o abordare de ordin metodologic de orientare a absolvenților instituțiilor de învățământ general spre o cariera didactică, o încercare de a rezolva problema în cauză, deoarece celelalte probleme persistente în sistem necesită asigurarea unor precondiții de ordin financiar, greu de realizat. Demersul investigațional ne-a permis să facem următoarele concluzii:

1. Analiza conceptelor de ghidare în carieră, de ghidare în cariera didactică, dimensiunile psihopedagogice ale acestor procese, au constituit premise pentru conceptualizarea *Modelului pedagogic de ghidare a elevilor în cariera didactică*. Elementul inovativ îl constituie componenta orientativ-acțională a cadrului metodologic, care presupune implicarea elevilor în activități orientate spre cariera didactică, având ca suport empiric faptul că nu putem percepe dacă un lucru ne place sau ne displace până nu îl încercăm. Esența acestui element presupune descoperirea plăcerii de a organiza și desfășura activități pe care le organizează un cadru didactic în vederea autodescoveririi compatibilității propriiei personalități cu cea a cadrului didactic. Programul formativ prevede în sine formarea concepțiilor constructive față de profesia didactică, deoarece nu poți îndrăgi ceva atâta timp cât nu ai o percepție constructivă față de acel lucru.

2. *Modelul pedagogic de ghidare a elevilor în cariera didactică* înglobează în sine toate componentele care vizează abordarea complexă a procesului de ghidare a elevilor în cariera didactică, și anume: teoriile științifice privind ghidarea în carieră, abordarea conceptuală a ghidării elevilor în cariera didactică din diverse perspective, principiile ce derivă din aceste abordări, cadrul metodologic cu componentele acestuia, precum și finalitățile ghidării elevilor în cariera didactică.

3. Programul de formare pentru cadrele didactice conține acele repere metodologice și acele conținuturi pe care trebuie să le cunoască cadrele didactice până a implementa programul de ghidare în carieră. Acesta cuprinde atât conținuturi teoretice, cât și metode, tehnici pe care trebuie să le însușească profesorii pentru a fi bine pregătiți ca să ghideze elevii în cariera didactică. Programul de ghidare a elevilor în cariera didactică presupune un instrument de validare a *Modelului pedagogic de ghidare a elevilor în cariera didactică*.

4. Elevul orientat spre o carieră didactică poate poseda orice tip de personalitate.

Deși există multe concepții potrivit cărora mai predispuși spre a îmbrățișa o profesie didactică sunt elevii care au un tip *social* de personalitate, în urma experimentul pedagogic realizat, care reflectă că cele mai mari scoruri privind motivația pentru cariera didactică au fost obținute de elevii cu tipul de personalitate *artistic*, urmat de elevii care au tipul de personalitate *social*. Acest fapt permite reconsiderarea tipajelor de personalitate cu vocație către profesia de cadru didactic. Este foarte complicat de întocmit un portret exact al elevului, viitor profesor, care să includă anumite specificații riguroase. Este aproape ireal de identificat elevi care să corespundă întru totul cerințelor profesiei didactice, iar trăsăturile personalității acestora să fie compatibile în totalitate cu trăsăturile personalității profesorului. Personalitatea cadrului didactic este flexibilă, din acest considerent elevul, viitor profesor, abordat la scara largă, poate întruni doar câteva dintre particularitățile specifice profesiei didactice. Este important ca printre acestea să se regăsească cele mai principale precum: manifestarea unei atitudini funcționale față de profesia didactică, un nivel înalt al abilităților de comunicare, plăcerea de a preda, plăcerea de a lucra cu copiii.

5. S-a demonstrat că modelul pedagogic de ghidare a elevilor în cariera didactică este funcțional și aplicabil la nivelul instituțiilor școlare, datorită lanțului de conexiuni dintre managerii instituției – diriginți – elevii claselor liceale – cadre didactice (diriginți ai claselor inferioare) – elevii din clasele inferioare din cadrul instituției gazdă. Este imposibil de realizat ghidarea în cariera didactică fără participarea și implicarea directă a tuturor actorilor educaționali din cadrul unei instituții școlare, ceea ce denotă faptul că este un proces complex și de durată. În această ordine de idei, formarea cadrelor didactice în vederea aplicării programului de ghidare a elevilor în cariera didactică reprezintă o verigă importantă, deoarece implicarea cadrului didactic în acest proces este absolut necesară.

6. Experimentul pedagogic realizat ne demonstrează că cele mai mari scoruri au fost obținute de elevii care au tipul de personalitate *artistic*, urmat de elevii care au tipul de personalitate *social*. Acest lucru ne permite să afirmăm că nu doar cei care au tipul de personalitate *social* posedă predispoziții spre cariera didactică, dar și alți elevi cu alte tipuri de personalitate.

7. Implementarea programului de ghidare a elevilor în cariera didactică a avut efect pozitiv asupra îmbunătățirii semnificative atât a nivelului atitudinii elevilor față de cariera didactică, cât și a nivelului abilității de comunicare manifestat de către aceștia, ceea ce ne permite să afirmăm că s-a adevărit ipoteza generală a cercetării.

În baza concluziilor generale care s-au conturat, formulăm următoarele recomandări:

Recomandări pentru părinți:

1. încurajarea propriilor copii privind implicarea în activități orientate spre cariera didactică;
2. abordarea unei atitudini funcționale și empatice față de cadrele didactice.

Recomandări pentru cadrele didactice:

1. încurajarea elevilor privind implicarea în activitățile de promovare a profesiei de pedagog;
2. manifestarea unei atitudini funcționale față de cadrele didactice în mediul social;
3. abordarea unei atitudini funcționale față de colegii de breaslă;
4. atragerea a cât mai multor elevi pentru implicarea acestora în activități de promovare a profesiei didactice: profesorul anului, debutantul anului etc.;
5. crearea climatului psihologic și relațional favorabil pentru realizarea cu succes a activităților de promovare a profesiei;
6. implicarea activă în activitățile de ghidare a elevilor în cariera didactică.

Recomandări pentru managerii instituțiilor de învățământ general:

1. abordarea unei atitudini funcționale și deschise pentru crearea unui mediu prietenos și sigur pentru autodezvoltare;
2. încurajarea cadrelor didactice din instituție privind creșterea nivelului de competență;
3. crearea parteneriatelor dintre instituțiile de învățământ general și universități, care dezvoltă programe de formare inițială și continuă în domeniul Științe ale educației.

Recomandări pentru factorii de decizie la nivel național:

1. crearea unei platforme interactive pentru monitorizarea cererii și ofertei de cadre didactice pe piața muncii, precum și a altor aspecte importante legate de ghidarea elevilor în cariera didactică;
2. întreprinderea unor măsuri de majorare a salariilor cadrelor didactice debutante;
3. promovare activă a statului, imaginii profesionale a cadrelor didactice la nivel național;
4. organizarea campaniilor de promovare a rolului social și al prestigiului profesorului în societate atât la televiziune, cât și în mediul online;

Limitele acestei cercetări constituie faptul că nu ne putem permite abordarea profundă și complexă a tuturor aspectelor ce vizează și influențează ghidarea elevilor în cariera

didactică. Pe de o parte, la nivel verbal atât cadrele didactice cât și elevii implicați în experimentul pedagogic pot demonstra opinii pozitive față de cariera didactică, iar pe de altă parte, este mult mai dificil de schimbat comportamentul în fața unor astfel de situații.

Ghidarea elevilor în cariera didactică depinde și de dezvoltarea situației socio-economice cât și de statutul cadrului didactic în societate. Deși sistemul de activități orientate spre cariera didactică include mai multe tipuri de activități, la nivel practic, este mai complicat de organizat și de realizat aceste activități în lipsa unui centru sau a unui laborator în cadrul instituției preuniversitare, care ar asigura conexiunea dintre elevii liceeni și elevii claselor mai mici și care ar monitoriza și coordona aceste activități, cu toate detaliile organizatorice care vizează acest proces (suprapunerea orarului disciplinelor la care se pot organiza și desfășura activitățile respective, portofoliul elevilor care organizează activitățile etc.).

Complexitatea fenomenului cercetat oferă posibilitatea continuării cercetărilor științifice în alte direcții: ghidarea elevilor în cariera didactică din perspectiva familiei sau a altor factori care influențează alegerea unei cariere didactice, dar și a altor variabile de cercetare.

Bibliografie

1. ALLPORT, G.W. *Structura și dezvoltarea personalității*. Trad. I. HERSENI. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1991. 580 p. ISBN 973-30-1151-7.
2. AXINTE, R. *Consilierea elevilor pentru carieră. Perspective constructiviste*. Iași: Editura Universității „Al. Ioan Cuza”, 2018. 245 p. ISBN 978-606-714-468-0.
3. CALANCEA, A. *Psihologia personalității*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2006. 272 p. ISBN 9975-78-416-X.
4. CALLO, T. *Pedagogia practică a atitudinilor*. Chișinău: Litera, 2014. 240 p. ISBN 978-9975-74-340-2.
5. CHIRCEV, A. *Psihologia atitudinilor sociale*. Cluj-Napoca: Dacia, 1988. 218 p.
6. DABIJA, A. *Strategii de consiliere a studenților pentru cariera profesională: tz. de doct. în pedagogie*. Chișinău, 2014. 190 p.
7. DANDARA, O. *Conceptualizarea ghidării carierei în contextul educației permanente: tz. de doct. hab. în pedagogie*. Chișinău, 2013. 288 p.
8. PANICO, V., MUNTEANU, T. Structura și legitățile formării atitudinilor la personalitate. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, 2009, nr. 9 (29), pp. 59- 62. ISSN 1857–2103.
9. SAVVA, M. "The Future Teacher" club as a concept and specific form of guiding pupils in the teaching career. In: *Acta et Commentationes, Sciences of Education*, 2021, no. 2(24), pp. 136-142. ISSN 1857-0623, E-ISSN 2587-3636, CZU: 37.-048.4:371.12, DOI:10.36-120/2587-3636.v24i2.136-142. Disponibil: https://revista.ust.md/indexphp/acta_educatie-/article/view/658/643.
10. SAVVA, M. Abordări conceptuale ale autodeterminării: dimensiune a ghidării în carieră. În: *Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin Cercetare și Inovare”* din 7-8 noiembrie 2019. Chișinău: CEP USM, pp. 49-52. ISBN 978-9975-149-49-5.
11. SAVVA, M. Aspecte ale ghidării elevilor în cariera didactică: viziuni ale cadrelor didactice. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, Seria „Științe ale educației”, 2019, nr.5 (125), pp.139-144. ISSN 1857-2103 ISSN online 2345-1025. CZU: 37.048.4:371.12.
12. SAVVA, M. Formarea atitudinii pozitive la elevi față de cariera didactică. În: *Conferința științifică internațională „Educația din perspectiva valorilor”* din 28-29 septembrie 2020. Volumul II. Ediția a XII-a. București, pp.226-230. ISBN 978-606-49-0373-0.
13. SAVVA, M. Reactualizarea atitudinii cadrelor didactice privind ghidarea elevilor în cariera didactică. În: *Conferința științifică națională a doctoranzilor „Metodologii moderne de cercetare și evaluare”* din 22-13 aprilie 2021. ISBN 978-9975-159-18-0.
14. SAVVA, M. Pupils attitude towards teaching career. *Journal of Social Sciences* 2022, 5 (3), Revista Categoria B+, pp. 180-187. [https://doi.org/10.52326/jss.utm.2022.5\(3\).14](https://doi.org/10.52326/jss.utm.2022.5(3).14). UDC 37.04:005.966. Disponibil: https://jss.utm.md/wp-content/uploads/sites/21/2022/10/JSS-3-2022_10.52326-jss.utm_.2022.5-3.14.pdf
15. SAVVA, M. Students perception of the statue and the value of the teacher in the society. In: *East European Scientific Journal*, 2019, no. 8(48). Педагогические науки. pp.4-10. Disponibil: https://eesa-journal.com/wp-content/uploads/EESA_august_part8.pdf
16. SAVVA, M. The necessity for guiding pupils to the teaching career. Reflectation and orientation. In: *Proceedings of the International Scientific Conference „Modern Methodology of Science and Education”*. Multidisciplinary scientific edition. Poland, Warsaw, September 18, 2017. Vol.2, pp.8-10.
17. SAVVA, M. Trends and Student Guidance Experiences in Teaching Career at the International Level. In: *Journal of Innovation in Psychology, Education and Didactics*, 2020, 24(2), pp. 143-154. doi: 10.29081/JIPED.2020.24.2.02. Disponibil: <http://www.jiped.ub.->

18. БОРЫТКО, Н.М. *Профессиональное воспитание студентов вуза*. Учеб.-методич. Пособие. Вып. 4, 2004. 120 с.
19. Профориентация учащихся старших классов на педагогические специальности. Disponibil: <http://group-global.org/ru/publication/15497-proforientaciya-uchashchihsya-star-shih-klassov-na-pedagogicheskie-specialnosti> (vizitat 05.07.2016).
20. СЛАСТЕНИН В.А., ИСАЕВ, И., ШИЯНОВ, Е. *Учебное пособие для студентов вуза. высших педагогических учебных заведений*. Москва, Издательский центр "Академия", 2013. 576 с.
21. CREȚU, N., BURLACU, I., BURLACU, E. RAPORT GHIDAREA IN CARIERĂ – CADRUL REGULATORIU EXISTENT ȘI OPORTUNITĂȚI DE VIITOR, 2018. [citât 02.-05.2022]. Disponibil: https://ceda.md/wp-content/uploads/2018/03/REVOCC_Cadrul_legal_RO.pdf.
22. Criza profesorilor [citât 02.05.2016]. Disponibil: <https://point.md/ru/novosti/obschestvo/-lipsa-de-1252-de-cadre-didactice-in-institutiile-de-invaamant-din-ara/>.
23. Curriculumul disciplinar. Ghidul de implementare a curriculumului disciplinar. DISCIPLINA EDUCAȚIE TEHNOLOGICĂ CLASELE V-IX. Chișinău, 2018 [citât 02.05.2022]. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/educatia_tehnologica_rom_clasele_v-ix_tipar.pdf.
24. Centrul de ghidare în carieră și Relații cu piața muncii, USM. [citât 03.11.2022]. Disponibil: https://usm.md/?page_id=268.
25. Ghid metodologic de creare și funcționare a centrului universitar de ghidare și consiliere în cariera. [citât 02.05.2022]. Disponibil: https://www.usch.md/wp-content/uploads/2020/05/ordinul_nr._970_din_10.09.14_ghid_metodologic_de_creare_si_functionare_a_centrului_universitar_de_ghidar0.pdf.
26. Deficitul de cadre pedagogice este obiectul consultărilor publice [citât 03.05.2016]. Disponibil: https://www.ipn.md/ro/deficitul-de-cadre-pedagogice-este-obiectul-consultarilor-publice-7967_1020966.html.
27. Deficit de cadre didactice, în prag de 1 septembrie: Sunt peste 2 mii de locuri vacante. [citât 03.11.2022]. Disponibil: <https://tv8.md/2022/23/08/deficit-de-cadre-didactice-in-prag-de-1-septembrie-sunt-pest-2-mii-de-locuri-vacante-capitala-cap-de-top/208494>.
28. Hotărârea nr. 253 din 19.06.2003, pentru aprobarea Concepției privind orientarea, pregătirea și instruirea profesională a resurselor umane. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 155-158 din 25.07.2003, art. 640. Data intrării în vigoare 25.07.2000. [citât 04.05.2016]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=21419&lang=ro.
29. Hotărârea nr. 450 din 29.04.2004 despre aprobarea Regulamentului privind orientarea profesională și susținerea psihologică a populației în problemele ce țin de carieră. Publicat: 14.05.2004 în: *Monitorul Oficial*, nr. 077 art. 607 [citât 05.05.2016]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=29829&lang=ro.
30. MINISTERUL EDUCAȚIEI CULTURII ȘI CERCETĂRII. *Campania: Vreau să devin pedagog*. [citât 02.05.2016]. Disponibil: <https://mecc.gov.md/ro/content/fost-lansata-campania-vreau-sa-devin-pedagog>
31. MOGONEA, F.R. *Pedagogie pentru viitorii profesori. Sinteze teoretice. Sarcini. Modele. Instrumente aplicative*. Craiova: Editura Universitaria, 2010. 222 p. [citât 10.10.2017]. Disponibil: http://cis01.ucv.ro/DPPD/seminar_mogonea_remus.pdf.
32. OPRÎȘOR, E.V. *Impactul profesiei părinților asupra orientării în carieră a adolescentului*. București, 2016. [citât 11.12.2017]. Disponibil: <https://ibn.idsi.md/sites/default/fi>

les/imag_file/21_28_Im-pactul%20profesiei%20parintilor%20asupra%20orientarii%20in%20cariera%20a%20adolescentului..pdf.

33. PÂNIȘOARĂ, I.O., PÂNIȘOARĂ, G. *Motivarea pentru cariera didactică*. București: Editura Universității din București, 2010. 54 p. [citată 15.12.2018]. Disponibil: <https://performante.ro/wp-content/uploads/2012/12/motivarea-pentru-cariera-did-panisoara-1.pdf>.
34. PLAN DE ACTIVITATE. CENTRU GHIDARE ȘI CONSILIERE ÎN CARIERĂ. ANUL DE STUDII 2022-2023. [citată 12.11.2022]. Disponibil: https://drive.google.com/file/d/1-PP-_jJU5cWYjRiG8jyRDE27yARTds-Ei/view.
35. Senatul a aprobat noi programe de motivare pentru candidații la admitere și studenți. [citată 03.11.2022]. Disponibil: <https://usm.md/?p=12187&lang=ru>.

Lista publicațiilor la tema tezei

Articole în reviste științifice

1. Savva, M. Pupils attitude towards teaching career. Journal of Social Sciences 2022, 5 (3), Revista Categoria B+, pp. 180-187. [https://doi.org/10.52326/jss.utm.2022.5\(3\).14](https://doi.org/10.52326/jss.utm.2022.5(3).14). UDC 37.04:005.966. Disponibil: https://jss.utm.md/wp-content/uploads/sites/21/2022/10/JSS-3-2022_10.52326-jss.utm_2022.5-3.14.pdf.
2. Savva, M. "The Future Teacher" club as a concept and specific form of guiding pupils in the teaching career. In: Acta et Commentationes, Sciences of Education, nr. 2(24), 2021, Revista categoria B, pp. 136-142, ISSN 1857-0623, E-ISSN 2587-3636, CZU: 37.048.-4:371.12, DOI: 10.36120/2587-3636.v24i2.136-142. Disponibil: https://revista.ust.md/index.-php/acta_educatie/article/view/658/643
3. Savva, M. Trends and Student Guidance Experiences in Teaching Career at the International Level. In: *Journal of Innovation in Psychology, Education and Didactics*, 24(2), 2020, pp. 143-154. doi:10.29081/JIPED.2020.24.2.02. Disponibil: <https://jiped.ub.ro/archives/2926>. ISSN: 2247-4579, E-ISSN: 2392-7127, doi:10.29081/JIPED.2020.24.2.02
4. Savva, M. Students perception of the statue and the value of the teacher in the society. In: *East European Scientific Journal*, no. 8(48), 2019. Педагогические науки (часть 8). pp.4-10. Disponibil: <https://eesa-journal.com/wp-content/uploads/EESAaugustpart8.pdf>
5. Savva, M. Aspecte ale ghidării elevilor în cariera didactică: viziuni ale cadrelor didactice. În: *Revista Studia Universitatis Moldaviae*, Nr.5 (125) 2019. Revista categoria B. pp.139-144. ISSN 1857-2103 ISSN online 2345-1025. CZU: 37.048.4:371.12. Disponibil: <https://oaji.net/articles/2019/2056-1571661147.pdf>
6. Savva, M. Specificul structurii personalității cadrului didactic: Abordări teoretice. În: *Revista Studia Universitatis Moldaviae*, Nr. 5 (115) 2018. Revista categoria B. pp.67-76. ISSN 1857-2103 ISSN online 2345-1025. CZU: 37.1:371.123. Disponibil: <https://oaji.net/articles/2017/2056-1539852813.pdf>

Participărilor la manifestări științifice internaționale, cu participare internațională, naționale

1. Savva, M. Formarea atitudinii pozitive la elevi față de cariera didactică. În: Conferința științifică internațională „Educația din perspectiva valorilor” din 28-29 septembrie 2020. Ediția a XII-a. Volumul II. București, pp.226-230. ISBN 978-606-49-0373-0;
2. Savva, M. Alegerea carierei didactice. În: COLLOQUIA PROFESSORUM, „Tradiție și inovare în cercetarea științifică, ediția a VIII-a, 12 octombrie 2018 organizată de Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți. Bălți: 2019. 369 p. pp. 208-211. ISBN 978-9975-50-235-1.
3. Guțu, V., Savva, M. Some methodological aspects of pupils guidance in didactic career. In: International Conference. Issues of Education devoted to the 100th anniversary of the first Republic of Armenia. Gyumri, Republic of Armenia, 26-27 October, 2018. pp. 45-54. UDG 37
4. Savva, M. The necessity for guiding pupils to the teaching career. reflection and orientation. In: Proceedings of the International Scientific Conference „Modern Methodology of Science and Education”, Multidisciplinary scientific edition. Poland, Warsaw, September 18, 2017, Vol.2. pp.8-10.
5. Savva, M. Cadrul analitic al abordărilor științifice privind ghidarea în carieră. Conferința științifică internațională „Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației” din 7 iunie 2016, organizată de Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul, pp.255-257. ISBN 978-9975-88-011-4.

- 6.** Savva, M. Unele abordări ale conceptului de orientare profesională/ghidare în carieră. Conferința Științifică Internațională „Învățământul Superior: Valențe și oportunități educaționale, de cercetare și transfer inovațional” organizată cu prilejul aniversării a 70 ani de la fondarea Universității de Stat din Moldova, din 28-29 septembrie 2016. pp.174-179. ISBN 978-9975-71-826-4.
- 7.** Savva, M. Repere istorice privind apariția profesiei didactice. În: Conferința Științifică națională cu participare internațională „Integrare prin Cercetare și Inovare”, din 10-11 noiembrie. Volumul I, Științe Sociale. Chișinău: CEP USM, 2020, pp.218-221. ISBN 978-9975-152-53-2;
- 8.** Savva, M. Abordări conceptuale ale autodeterminării: dimensiune a ghidării în carieră. În: Conferința Științifică națională cu participare internațională „Integrare prin Cercetare și Inovare”, din 7-8 noiembrie, 2019. Chișinău: CEP USM. pp.49-52. ISBN 978-9975-149-49-5.
- 9.** Savva, M. Valențe semantice ale vocației pedagogice. În: Conferință științifică națională cu participare internațională, „Integrare prin cercetare și inovare”, 9-10 noiembrie 2017. Chișinău: CEP USM, 2017. pp.163-166. ISBN 978-9975-71-701-4.
- 10.** Savva, M. Repere conceptuale privind orientarea profesională/ghidarea în carieră. Conferința Științifică națională cu participare internațională „Integrare prin Cercetare și Inovare”, din 28-29 septembrie 2016. Științe Socioumane. Chișinău: CEP USM, 2016, pp.84-86. ISBN 978-9975-71-818-9.
- 11.** Savva, M. Reactualizarea atitudinii cadrelor didactice față de ghidarea elevilor în cariera didactică. În: Conferința științifică națională a doctoranzilor „Metodologii moderne de cercetare și evaluare”, din 22-23 aprilie 2021, dedicată aniversării a 75-a USM. Seria Științe Sociale și ale Educației. Chișinău: CEP USM, 2021, pp.188-192. ISBN 978-9975-159-18-0.

ADNOTARE

**Savva Marianna, *Fundamente psihopedagogice ale ghidării elevilor în cariera didactică*,
Teză de doctor în științe ale educației, Chișinău, 2023**

Structura tezei: Teza este structurată din introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (163 de surse), adnotare în limbile română, rusă și engleză și anexe. Teza are 139 de pagini text de bază, 36 de figuri, 14 tabele. Rezultatele cercetării sunt reflectate în 17 publicații științifice dintre care: 6 articole publicate în reviste științifice indexate în baze de date internaționale și 11 lucrări prezentate în cadrul manifestărilor științifice naționale și internaționale.

Cuvinte-cheie: ghidare în carieră, carieră didactică, ghidare în carieră didactică, atitudine față de cariera didactică, abilități de comunicare, elev orientat spre cariera didactică, sistem de activități orientate spre cariera didactică, model pedagogic de ghidare a elevilor în cariera didactică.

Domeniu de studiu: teoria generală a educației.

Scopul cercetării constă în fundamentarea psihopedagogică a ghidării elevilor în cariera didactică, elaborarea și validarea experimentală a Modelului pedagogic de ghidare a elevilor în cariera didactică.

Obiectivele cercetării: analiza abordărilor teoretice privind fenomenul ghidării în carieră; identificarea demersurilor specifice ale ghidării în cariera didactică; analiza tendințelor și experiențelor de ghidare în cariera didactică la nivel național și internațional; fundamentarea unui concept de ghidare a elevilor în cariera didactică; elaborarea programului de ghidare a elevilor în cariera didactică; identificarea opiniilor cadrelor didactice și ale elevilor referitor la profesia de pedagog și la ghidarea elevilor în cariera didactică; evaluarea atitudinii elevilor față de cariera didactică; validarea experimentală a programului de ghidare în cariera didactică.

Noutatea și originalitatea științifică. Contribuția personală la elucidarea temei studiate constă în realizarea cercetării științifice ce vizează ghidarea elevilor în cariera didactică, subiect mai puțin dezvoltat în mediul autohton. Originalitatea cercetării rezidă în:

- fundamentarea unui concept de ghidare a elevilor în cariera didactică, axat pe diagnosticarea la etapa liceală a capacităților/atitudinilor/aptitudinilor elevilor, necesare viitorilor pedagogi, și dezvoltarea acestor abilități pe parcursul acestei etape prin implicarea lor într-un sistem de activități educaționale complementare (preprofesionale) cu elevii claselor inferioare și/sau cu semenii lor;
- elaborarea concepției de ghidare a elevilor în cariera didactică;
- valorificarea oportunităților noi ale cadrelor didactice pentru eficientizarea procesului de ghidare în cariera didactică a elevilor prin combinarea diverselor forme și tehnici.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în rezolvarea contradicției între percepția distorsionată a elevilor față de profesiile pedagogice și valoarea incontestabilă a acestor profesii în societate, prin conceptualizarea și modelarea ghidării elevilor în cariera didactică.

Semnificația teoretică a cercetării constă în dezvoltarea teoriei ghidării în cariera didactică prin:

- reactualizarea conceptului de ghidare a elevilor în cariera didactică;
- structurarea/clasificarea principiilor de ghidare a elevilor în cariera didactică;
- modelarea unui profil al elevului cu predispoziții spre cariera didactică;
- modelarea praxiologică a ghidării elevilor în cariera didactică.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în: testarea și validarea unui program de formare adresat profesorilor și elevilor, cu scopul formării unei percepții constructive/atitudinii funcționale față de profesia didactică, precum și menținerea unui interes funcțional în vederea atragerii elevilor din învățământul general pentru a alege o carieră didactică. Totodată, rezultatele cercetării experimentale și instrumentele metodologice pot fi aplicate în procesul de ghidare a elevilor în cariera didactică în cadrul instituțiilor de învățământ general.

Implementarea rezultatelor științifice. Activitățile de valorificare a modelului pedagogic de ghidare a elevilor în cariera didactică au fost implementate în cadrul Instituției Publice Liceul Teoretic „Alexandru Ioan Cuza” din municipiul Chișinău.

АННОТАЦИЯ

Савва Марианна, Психолого-педагогические основы профессиональной ориентации учащихся на педагогическую деятельность, диссертация на соискание ученой степени доктора педагогических наук, Кишинэу, 2023 год

Структура диссертации: Диссертация состоит из введения, трех глав, общих выводов и рекомендаций, библиографии (163 наименования), аннотации на румынском, русском и английском языках и приложений. Диссертация содержит 139 страниц основного текста, 36 рисунков, 14 таблиц. Результаты исследований отражены в 17 научных публикациях, из которых: 6 статей, опубликованных в научных журналах, индексируемых в международных базах данных, и 11 работ, представленных на национальных и международных научных мероприятиях.

Ключевые слова: профессиональная ориентация, педагогические профессии, ориентация на педагогические профессии, отношение к педагогическим профессиям, коммуникативные способности, учащийся, ориентированный на педагогические профессии, педагогическая модели ориентации учащихся на педагогические профессии.

Область исследования: общая теория образования и обучения.

Цель исследования заключается в психолого-педагогическом обосновании ориентации учащихся на педагогические профессии, разработке и экспериментальной проверке педагогической модели ориентации учащихся на педагогические профессии.

Задачи исследования: анализ теоретических подходов к феномену профессиональной ориентации; определение конкретных мер по ориентации на педагогические профессии; анализ тенденций и опыта в области ориентации на педагогические профессии на национальном и международном уровнях; обоснование концепции ориентации учащихся на педагогические профессии; разработка программы по ориентации учащихся на педагогические профессии; определение мнений педагогических кадров и учащихся о профессии педагога и об ориентации учащихся на педагогические профессии; оценка отношения учащихся к педагогическим профессиям; экспериментальная проверка программы по ориентации на педагогические профессии.

Научная новизна и оригинальность. Личный вклад в раскрытие рассматриваемой темы заключается в проведении научного исследования в области ориентации учащихся на педагогические профессии, которая является малоизученной в местной среде. Оригинальность исследования заключается в следующем:

- обоснование концепции ориентации учащихся на педагогические профессии, которая фокусируется на распознавании на этапе лицейского обучения способностей/отношения/навыков учащихся, необходимых для будущих педагогов, и развитии этих навыков в процессе обучения на этом этапе путем вовлечения учащихся в систему дополнительных воспитательных мероприятий (допрофессиональных), проводимых с их сверстниками и/или учащимися младших классов;
- разработка концепции ориентации учащихся на педагогические профессии;
- использование новых возможностей, которыми обладают педагогические кадры, в целях повышения эффективности процесса ориентации учащихся на педагогические профессии путем комбинации различных форм и методов.

Важная научная проблема, решаемая в данной работе, заключается в разрешении противоречия между искаженным представлением учащихся о педагогических профессиях и неоспоримой ценностью, которую эти профессии несут обществу, путем концептуализации и моделирования ориентации учащихся на педагогические профессии.

Теоретическая значимость исследования заключается в разработке теории ориентации на педагогические профессии путем:

- реактуализации концепции ориентации учащихся на педагогические профессии;
- структурирование/классификация принципов ориентации учащихся на педагогические профессии;
- формирование профиля учащегося, обладающего предрасположенностью к педагогическим профессиям;
- психологическое моделирование руководства учащихся на педагогические профессии.

Прикладное значение работы состоит в: тестировании и проверке программы обучения, предназначенной для преподавателей и учащихся, с целью формирования конструктивного восприятия/функционального отношения к педагогическим профессиям, а также поддержания функционального интереса в целях привлечения в педагогические профессии учащихся из системы общего образования. В то же время результаты экспериментального исследования и методологические инструменты могут применяться в общеобразовательных учреждениях в процессе ориентации учащихся на педагогические профессии.

Внедрение научных результатов. Мероприятия по использованию педагогической модели ориентации учащихся на педагогические профессии были реализованы в публичном учреждении «Теоретический лицей имени Александру Иоан Куза» муниципия Кишинэу.

ANNOTATION

**Savva Marianna, *Psycho-pedagogical foundations of pupils' career guidance in teaching*,
PhD thesis in the area of educational sciences, Chisinau, 2023**

Structure of the thesis: The thesis contains an introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography (163 sources), the annotation in Romanian, Russian and English and annexes. The thesis has 139 pages, 36 figures and 14 tables. The research results are reflected in 17 scientific publications of which: 6 articles published in scientific magazines included in international databases and 11 works presented during national and international scientific events,

Key words: career guidance, teaching career, teaching career guidance, attitude towards the teaching career, communication skills, pupils oriented towards teaching career, model of pupils' career guidance in teaching.

Field of study: general theory of education.

The **aim of the research** lies in the pedagogical substantiation of pupils' career guidance in teaching and the development and experimental validation of the pedagogical model of pupils' career guidance in teaching.

The research objectives: analyse the theoretical approaches concerning the phenomenon of teaching career guidance; identify the specific steps of teaching career guidance; analyse the trends and experiences in teaching career guidance at national and international levels; substantiate a concept of pupils' career guidance in teaching; develop the program of pupils' career guidance in teaching; identify the opinions of teaching staff and pupils about the profession of a teacher and a pupils' career guidance in teaching; assess the pupils' attitude towards the teaching career; validate through experiments the program of pupil career guidance.

The scientific novelty and originality. The personal input in clarifying the studied topic consists in conducting a scientific research aimed at guiding the pupils in their teaching career, a topic that is less developed at national level. The originality of research lies in:

- substantiating a concept of pupils' career guidance in teaching, focused on diagnosing, at lyceum stage, the capacities/attitudes/skills of pupils as future teachers and developing these skills during their schooling by engaging them in a system of complementary education activities (pre-professional) with lower school pupils and/or their peers;
- developing the concept of pupils' career guidance in teaching;
- using new opportunities of the teaching staff in order to improve the efficiency of pupils' career guidance in teaching by combining different forms and techniques.

The **solved scientific problem** targets the identification of solutions to the contradiction between the pupils' distorted perception towards pedagogical professions and the unquestionable valuable of this profession in the society, by conceptualising and shaping the pupils' career guidance in teaching.

The theoretical significance of research represents the development of the theory concerning the guidance in the teaching career by:

- updating the concept of pupils' career guidance in teaching;
- structuring/classifying the principles of pupils' career guidance in teaching;
- shaping the profile of a pupil who is likely to pursue a teaching career;
- praxiological modeling of guiding pupils in the teaching career.

The applied value of the research lies in testing and validating a training program intended for teachers and pupils, aiming at forming a constructive perception and a functional attitude towards the teaching profession as well as maintaining a functional interest in order to attract the pupils from mainstream education to choose a teaching career. At the same time, the results of the experimental research and the methodological tools can be applied during the pupils' career guidance in teaching within mainstream education institutions.

Implementation of the scientific results. The activities aiming at making the most of the pedagogical model of pupils' career guidance in teaching were implemented within the Public Institution Theoretical Lyceum "Alexandru Ioan Cuza" from Chisinau municipality.

SAVVA MARIANNA

**FUNDAMENTE PSIHOPEDAGOGICE ALE GHIDĂRII ELEVILOR
ÎN CARIERA DIDACTICĂ**

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

Specialitatea 531.01 – Teoria generală a educației

Aprobat spre tipar: 10.04.2023

Hârtie offset. Tipar offset.

Coli de tipar: 2,2

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Tiraj 50 exemplare

Comanda nr. 25/23

Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova
Str. Alexei Mateevici, 60, Chișinău, MD-2009, Republica Moldova